

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Katedra finančního práva a národního
hospodářství

Veřejné finance a fiskální právo

Státní rozpočet

Zdroj: <https://medium.seznam.cz/clanek/libor-giebl-karikatury-starosti-na-ministerstvu-financi-58689>

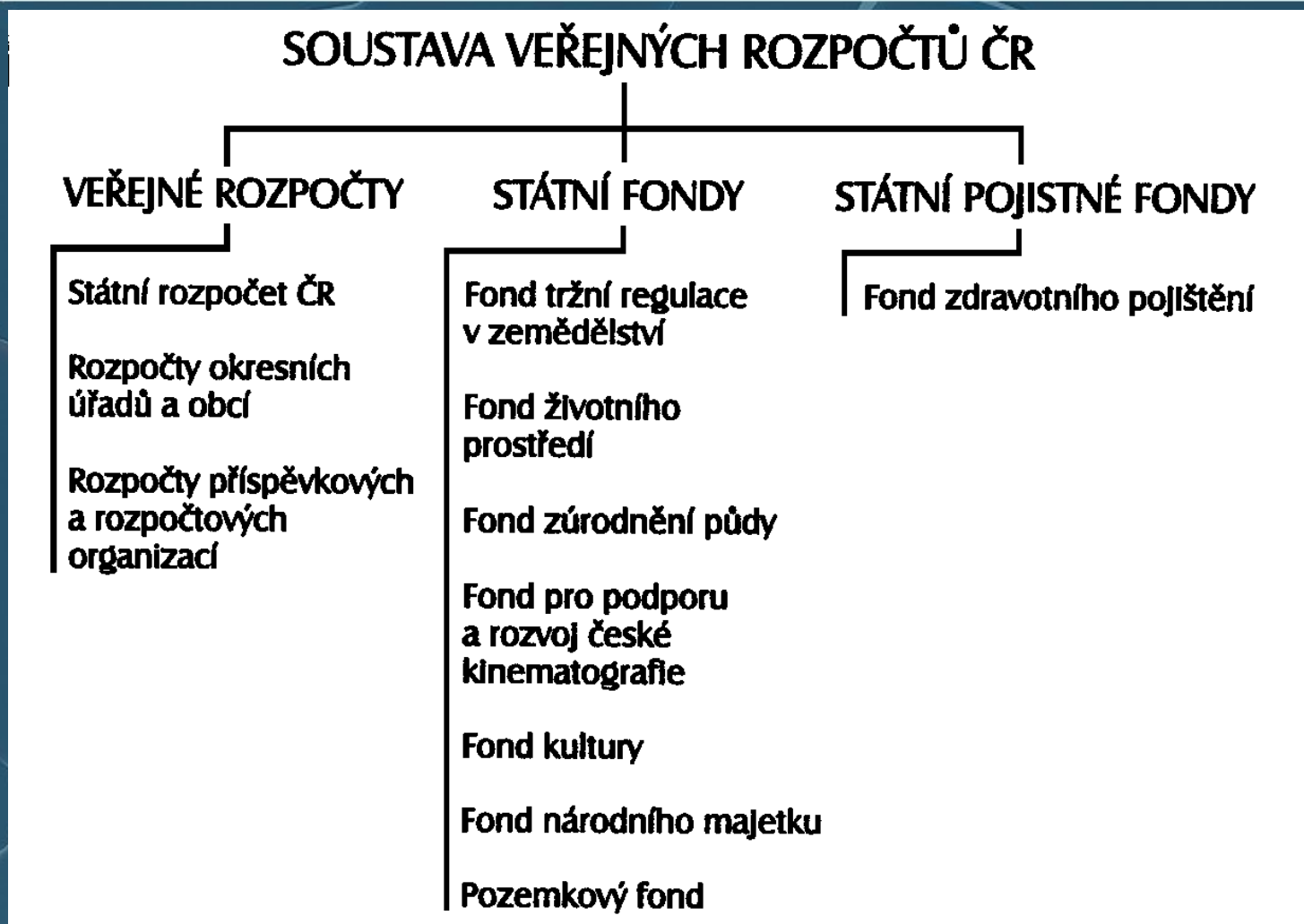

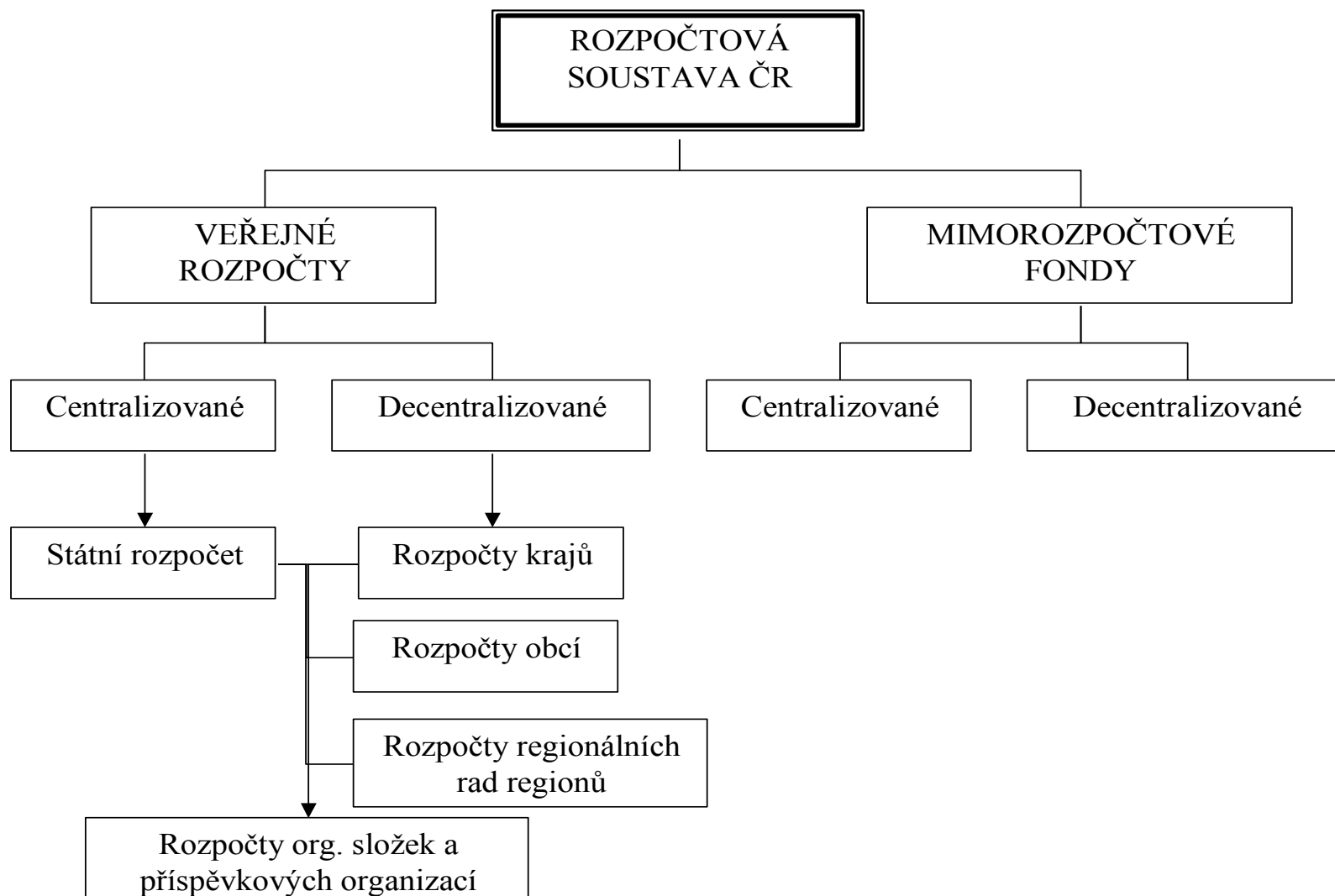
Struktura veřejných rozpočtů

- Soustava veřejných rozpočtů
 - nadnárodní rozpočet
 - ústřední rozpočet
 - rozpočty jednotlivých celků územní samosprávy
 - rozpočty neziskových organizací působících ve veřejném sektoru
- Mimorozpočtové fondy (státní fondy a tzv. mimorozpočtové parafiskální fondy)

Soustava veřejných rozpočtů ČR

Veřejný rozpočet

Každý veřejný rozpočet je:

- upraven předpisem,
- samostatně sestavován a schvalován,
- má vlastní, zákonem stanovenou, příjmovou základnu, která mu zajišťuje částečnou nezávislost.

Legislativní hledisko VR

- „Pojmem **"veřejné rozpočty centrální úrovně"** se rozumí státní rozpočet, státní fondy, Fond národního majetku, Pozemkový fond, fondy zdravotních pojišťoven, fondy organizačních složek státu a státní finanční aktiva.“
- „Pojmem **"veřejné rozpočty územní úrovně"** ... rozpočty a fondy obcí, krajů a dobrovolných svazků obcí.“

*§ 1 odst. 2, 3 opatření Ministerstva financí č.j. 111/74 200/1997
o rozpočtové skladbě*

- „Veřejné rozpočty ČR jsou soustavou státního rozpočtu, rozpočtů krajů a municipalit (místní rozpočty), státní mimorozpočtové fondy, privatizační fondy (FNM a Pozemkový fond) a systém veřejného zdravotního pojištění.“

Rozpočtový výhled 2003 – 2006: Koncepce reformy veřejných rozpočtů, Ministerstvo financí 2003

Zdroj: Kemel- iDNES.cz. Web: iDNES.cz. [citováno 7. října 2009]. Dostupný z:
<http://zpravy.idnes.cz/kemel.asp>

Ekonomické hledisko VR

- **Veřejný rozpočet:**
 - sdružuje a rozděluje převážně veřejné prostředky k zajištění veřejných statků.
- **Veřejné prostředky:**
 - byly získány především na základě principů nenávratnosti, neekvivalentnosti a nedobrovolnosti,
 - rozhoduje se o nich veřejnou volbou,
 - podléhají veřejné kontrole.
- **Neefektivnost provázející veřejné rozpočty:**
 - alokační neefektivnost,
 - neefektivnost z důvodu vrácení finančních prostředků (Vyhláška 367/2015 Sb., o zásadách a lhůtách finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem)
 - <http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/vyzva-k-navraceni-financnich-prostredku-do-30-11-2017-1>
 - <https://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/vyzva-k-navraceni-financnich-prostredku-do-15-12-2020>
 - <http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/vyzva-k-navraceni-financnich-prostredku-ktere-nebudou-s-4>

TATO LÍPA BUDE PŘIPOMÍNAT DEN, KDY BYL NÁŠ
DEFICIT ROZPOČTU VYJÁDŘEN ČÍSLEM, KTERÉ
NORMÁLNÍ ČLOVĚK JEŠTĚ DOKÁZAL PŘEČÍST.

Zdroj: <https://medium.seznam.cz/clanek/vaclav-novak-pamatna-lipa-kresleny-humor-pro-dnesni-den-7186>

Funkce státního rozpočtu

- Alokační – Adam Smith (18. stol) – stát má poskytovat některé služby (např. soudy, obrana)
- Distribuční – Adolf Wagner (19. stol) – přerozdělování důchodů ke snížení nerovností rozdělení zdrojů ve společnosti
- Stabilizační – J. M. Keynes (20. stol) – při výkyvech ekonomického cyklu

Význam a podstata státního rozpočtu

- nejvýznamnější veřejný rozpočet
- soustřeďuje největší část příjmů rozpočtové soustavy (prochází jím 80 % příjmů soustavy veřejných rozpočtů)
- nejdůležitější finanční nástroj užívaný ústřední vládou v hospodaření státu k financování státních netržních činností
- nejvýznamnější nástroj stabilizační politiky
- prostřednictvím státního rozpočtu se nenávratným způsobem přerozděluje významná část HDP

- Zdroj: <https://dikobraz.cz/statni-rozpocet>

Státní rozpočet

- *Nejdůležitější peněžní fond*
- *Nejdůležitější bilance státu*
 - příjmy a výdaje st. rozpočtu závazně člení rozpočtová skladba
 - rozpočtové provizorium
 - vzhledem k objemu st. rozpočtu je významná výše jeho deficitu a výše tzv. skrytého dluhu
- *Zobrazuje finanční plán*
 - nabývá podoby rozpočtového zákona
 - za plnění odpovídá Ministerstvo financí
 - vláda je většinou zmocněna provádět v případě potřeby dílčí úpravy rozpočtu
 - po skončení období se sestavuje závěrečná bilance skutečného plnění st. rozpočtu – tzv. státní závěrečný účet
- *Významný nástroj rozpočtové politiky*
 - pokladní plnění se uskutečňuje na účtech ČNB

Peněžní fond

- tok finančních prostředků
- je vytvářen, rozdělován a používán na principu:
 - nenávratnosti,
 - neekvivalence,
 - nedobrovolnosti.
- Příjmy státního rozpočtu
 - Daně
 - *(Cla)*
 - Sociální zabezpečení
 - Ostatní příjmy (poplatky)
 - Příjmy z rozpočtu EU
- Výdaje státního rozpočtu
 - vládní výdaje (státní správa + veřejné statky)
 - Transfery
 - Investice
 - Odvody do rozpočtu EU

Bilance

- zahrnuje veškeré běžné a kapitálové příjmy a výdaje, jež jsou postupně přijímány a vydávány
- běžná bilance
- kapitálová bilance
- Po skončení období může dojít k:
 - vyrovnanému rozpočtu,
 - přebytkovému rozpočtu (převedením do rezerv),
 - schodkovému rozpočtu (kryje se z položky účetních rezerv).

Běžná bilance

- je rozhodující částí státního rozpočtu,
- bilancuje běžné (každoročně se opakující příjmy) a běžné (každoročně se opakující) výdaje,
- největší podíl představují tzv. obligatorní (zákonné či mandatorní) výdaje, ve vyspělých zemích tvoří 2/3 rozpočtu,
- v dlouhodobém horizontu by měla být běžná bilance vyrovnaná,
- pokud je běžná bilance pravidelně schodková je nutné zvážit:
 - výši veřejných výdajů ke krytí potřeb veřejného sektoru,
 - v rámci veřejných výdajů se zaměřit především na výši mandatorních výdajů,
 - účinnost fiskální funkce daní, tzn. přezkoumat únosnost daňového zatížení, způsob výběru a správy daní, ztížení daňových úniků atd.).

Kapitálová bilance

- bilancuje běžně se neopakující (nejčastěji jednorázové) příjmy a běžně se neopakující (nejčastěji jednorázové) výdaje,
- díky budoucímu užítku nemusí být příjmy a výdaje kapitálového rozpočtu vyrovnány,
- je teoreticky možné je financovat z návratných zdrojů.

(Tento přístup je ovšem v posledních letech kritizován.)

Zdroj: <https://dikobraz.cz/vaclav-veverka/9966>

Finanční plán

- Je sestavovaný vždy na jedno rozpočtové období, jenž se shoduje se všemi rozpočty rozpočtové soustavy.
- Při sestavování je možné použít metody:
 - shora-dolů,
 - zdola-nahoru,
 - kombinace přístupů (v ČR)
 - Vychází se z empirických hodnot
 - Doplní se o expertní odhady vývoje

Nástroj veřejné politiky

- Stabilizační nástroj fiskální politiky:
 - V případě poklesu výkonnosti ekonomiky může vláda podpořit ekonomický růst zvýšením veřejných výdajů,
- Doporučuje se mít v tomto případě progresivní zdanění
 - v době recese se daňoví poplatníci posouvají do pásem s nižším zdaněním,
 - v době expanze získávají více zdanitelných prostředků a posouvají se tak do pásem s vyšším zdaněním.

Trendy v příjmech SR ČR

- běžné příjmy (daně cca 58 %) + příspěvky na soc. zabezpečení se podílejí (38 %) – tj. cca 95% na celkových příjmech
- tempo růstu daň. příjmů ve státním rozpočtu závisí na ekonomickém vývoji
- kapitálové příjmy jsou velmi malé

Jsme z finančního úřadu, zoufale potřebujeme naplnit státní rozpočet. Tak nás vyhnali na hodovačku.

Zdroj: <https://dikobraz.cz/vaclav-veverka/6905>

Trendy ve výdajích SR ČR

- Tok výdajů st. rozpočtu je během roku poměrně rovnoměrný, avšak v závěru roku objem výdajů vzrůstá.
- Rozhodující objem výdajů SR ČR představují běžné výdaje (1993 – 2000 cca 88 %, v poslední době tvoří cca 93 %).
- Celkové výdaje st. rozpočtu vzrostly za poslední roky o více jak 20 %, neinvestiční transfery obyvatelstvu vzrostly o téměř 30 %, příjmy st. rozpočtu vzrostly pouze o cca 15 %.
- V zemích, kde jsou součástí st. rozpočtu i výdaje na sociální zabezpečení, rostou výdaje na starobní důchody.
- Od roku 1995 stoupá podíl mandatorních výdajů (skupina peněžní transfery obyvatelstvu) a ostatních obligatorních výdajů – tzv. quasi mandatorní výdaje (výdaje na obranu, příspěvky do rozpočtů mezinárodních organizací, jichž je ČR členem).
- Mandatorní výdaje (včetně quasi mandatorních v roce 2022 činily v návrhu SR cca 75 %, v roce 2024 činily v návrhu SR 78,5 %).

Legislativa

- Sestavuje vláda, schvaluje Poslanecká sněmovna a prezident
- Zákon o státním rozpočtu na rok 2024
 - www.mfcr.cz/cs/kontrola-a-regulace/legislativa/legislativni-dokumenty/2023/zakon-c-433-2023-sb-o-statnim-rozpocetu-ceske-repub-54269
- Novela zákona o státním rozpočtu na rok 2024
 - www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&T=802
 - www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=245630

Státní rozpočet v kostce

- www.mfcr.cz/assets/attachments/2024-03-26/Statni-rozpocet-2024-v-kostce_v02.pdf

Zdroj: <https://medium.seznam.cz/clanek/libor-giebl-karikatury-zadluzovani-schvaleno-94537>

Monitor státní správy

- <https://monitor.statnipokladna.cz/statni-sprava/prehled?rad=t&obdobi=2409>
 - Přehled + rozklikávací rozpočet (druhový pro výdaje, druhový pro příjmy, odvětvový pro výdaje, financování)
 - Časové řady
 - Kapitoly
 - Příprava rozpočtu 2025
 - Plnění rozpočtu (druhový pro výdaje, druhový pro příjmy, odvětvový pro výdaje, financování)

Zdroj: <https://medium.seznam.cz/clanek/libor-giebl-karikatury-chci-spat-s-vama-25926>

Kvalita státního rozpočtu

- Závisí na kvalitě jeho odhadu:
 - příjmů (daň. výnosů, uživatelských poplatků, správních poplatků, dotací, nedaňových příjmů, nových příjmů),
 - výdajů (kapitálových a běžných souvisejících se zajišťováním veřejných statků a peněžních transferů),
 - výdajů na financování nových potřeb,
 - předpokládané inflace,
 - nejistot.

Řízený výdajový rozpočet

- Poslání příslušného stupně veřejné vlády – je založeno na stanovení cílové kvantity a kvality potřeby a hledání finančních zdrojů, které umožní tuto cílenou potřebu zajistit v určitém časovém horizontu dle charakteru potřeby,
- z akcentování – ze sestavování rozpočtové prognózy, ze které roční rozpočet vychází,
- nepropadávání finančních prostředků.
- Mezi přednosti se uvádí zejména:
 - motivace k úsporám ve výdajích,
 - možnost využít ušetřené finanční prostředky na realizaci nových aktivit,
 - zjednodušení procesu rozpočtového plánování,
 - možnost soustředit se na řešení důležitých úkolů.

Aktuální otázky

- Státní účelové fondy
 - www.rozpocetovarada.cz/publikace/informacni-studie-statni-ucelove-fondy-pod-drobnohledem/
- Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí
 - www.rozpocetovarada.cz/publikace/zprava-nrr-o-dlouhodobem-udrzitelnosti-verejnych-financi-2024/
- Návrat superhrubé mzdy a EET?
- Windfall tax a snížení počtu státních zaměstnanců – spása státního rozpočtu?
- Green Deal a hospodářský růst?
- ...

PŘEPÁŽKA 2

TO SE MÝLÍTE, PANE! MY NEJSME PLACENI Z VAŠICH DANÍ,
ALE ZE STÁTNÍCH DLUHOPISŮ!

Zdroj: <https://medium.seznam.cz/clanek/libor-giebl-karikatury-na-urade-84230>

Státní fondy

v roce 2024

- správce státního fondu je povinen hospodařit podle rozpočtu státního fondu, který je schvalován jako součást státního rozpočtu na příslušný kalendářní rok
- Kontrola hospodaření Parlamentem
- Státní fond **dopravní infrastruktury** založený zákonem č. 104/2000 Sb., o Státním fondu dopravní infrastruktury a o změně zákona č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- Státní fond **životního prostředí** České republiky založený zákonem č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky,
- Státní **zemědělský intervenční fond** založený zákonem č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů,
- Státní fond **podpory investic**, je státní fond v působnosti Ministerstva pro místní rozvoj ČR, který vznikl přejmenováním Státního fondu rozvoje bydlen. Kromě podpory bydlení má fond v působnosti podporu regionálního rozvoje a některých činností v oblasti cestovního ruchu.
- Státní fond **kultury** České republiky založený zákonem č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky,
- Státní **fond kinematografie** založený zákonem č. 496/2012 Sb., o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů.

- Tři pohledy na otázku, k čemu vlastně slouží státní rozpočet:
 - www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-ocima-byznysu-komentar-tri-pohledy-na-otazku-k-cemu-vlastne-slouzi-statni-rozpocet-262497

Zdroj: <https://medium.seznam.cz/clanek/karel-novak-novakuv-vtip-splatka-za-statni-dluh-84256>

Děkuji za Vaši pozornost. 😊